

TAGASISIDEKORJE: MÕJU HINDAMINE

Käesoleva dokumendi eesmärk on anda avalikkusele ja sidusrühmadele teavet komisjoni tulevase õigusloometöö kohta, et nad saaksid anda tagasisidet komisjoni arusaama kohta probleemist ja selle võimalikest lahendustest ning esitada meile kogu nende käsutuses oleva asjakohase teabe, muu hulgas näiteks eri poliitikavariantide võimalike mõjude kohta.

ALGATUSE PEALKIRI	Standardimismäärus – läbivaatamine
JUHTIV PEADIREKTORAAT (VASTUTAV ÜKSUS)	Siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEd e peadirektoraat (GROW) – üksus H.3 (Standardipoliitika)
ALGATUSE TÖENÄOLINE LIIK	Standardimismääruse läbivaatamise ettepanek
LIGIKAUDNE AJAKAVA	2026. aasta II kvartal
LISATEAVE	Vt standardimispoliitika

Käesolev dokument on üksnes informatsiooniks. See ei mõjuta komisjoni lõplikku otsust selle kohta, kas algatust jätkatakse, ega selle lõplikku sisu. Kõik kirjeldatud algatuse elemendid, sealhulgas ajakava, võivad muutuda.

A. Poliitiline taust, probleemi kirjeldus ja subsidiaarsuse kontroll

Poliitiline taust

Komisjon teatas, et vaatab [ELi 2025. aasta konkurentsivõime kompassis](#) läbi standardimismääruse, et muuta standardite kehtestamise protsessid kiiremaks ja kättesaadavamaks, eelkõige VKEd ja idufirmade jaoks. Nagu on tunnistatud [ELi 2022. aasta standardimisstrateegias](#), sõltub ELi konkurentsivõime, tehnoloogiline suveräänsus ning võime kaitsta oma väärtusi ja huve üha enam tema rollist ülemaailmse standardite kehtestajana.

ELi eesmärged saavutada vastupidav, roheline ja digitaalne majandus, sealhulgas [2025. aasta puhta tööstuse kokkulepped](#) seatud eesmärged, ei ole võimalik saavutada ilma Euroopa standarditeta. Samuti püüab EL muuta Euroopat [lihtsamaks ja kiiremaks](#), vähendades halduskoormust ja lihtsustades protsesse ühtsel turul. Selleks on vaja tulevikukindlat õigusraamistikku, mis vastab poliitilistele ja turuvajadustele ning võimaldab harmoneeritud standardeid kiiresti välja töötada, tagades samal ajal kõigi ELi sidusrühmade kaasatuse ja tasakaalustatud osalemise. Samuti on vaja lahendusi, et tagada läbipaistvus ja juurdepääs standarditele, nagu on rõhutatud Euroopa Kohtu hiljutistes otsustes. Määrus vaadatakse läbi koos harmoneeritud standarditele toetuva uue õigusraamistiku läbivaatamisega, et rakendada olulisi nõudeid, mida kohaldatakse ELi ühtsele turule lastavate toode suhtes.

Probleem, mida algatusega lahendatakse

Harmoneeritud standardeid töötavad välja eraõiguslikud Euroopa standardiorganisatsioonid ja sidusrühmad Euroopa Komisjoni taotlusel. Standardid aitavad ettevõtjatel järgida ELi õigusakte ja on nende rahvusvahelise konkurentsivõime võti. Ühised standardid tagavad ka koostalitlusvõime ja mastaabisäästu ning edendavad innovatsiooni. Nagu hindamise käigus järeldati, on määrus (EL) 1025/2012 parandanud harmoneeritud standardite väljatöötamist ja rakendamist alates selle vastuvõtmisest 2012. aastal. Siiski on endiselt suuri probleeme ning raamistik ei suuda hästi rahuldada muutuvaid poliitilisi ja turuvajadusi.

Võttes arvesse tehnoloogia- ja innovatsioonitsükli kiirust, tihedat ülemaailmset konkurentsi ja asjaolu, et harmoneeritud standarditele tuginevaid ELi õigusakte tuleb üha juurde, on kõige suuremaks probleemiks sageli pikad ja keerulised standardite kehtestamise protsessid, eelkõige kujunemisjärgus tehnoloogiate standardite puhul. Standardimisprotsessid ei ole piisavalt digitaliseeritud, ja seetõttu ei saa kiirendada standardite koostamist, läbivaatamist ja avaldamist. Sagedasi viivitusi põhjustab see, et harmoneeritud standardite eelnõud ei ole piisavalt hästi õiguslike nõuetega vastavusse viidud. See takistab standarditel põhinevate ELi õiguslike nõuete õigeaegset rakendamist. Kui harmoneeritud standardid ei ole õigel ajal kättesaadavad, põhjustab see ettevõtjatele lisakulusid. Praeguses raamistikus puudub paindlikkus kasutada sellistel juhtudel standardite või spetsifikatsioonide taotlemiseks alternatiivseid viise. Määrus lubab saata standardite koostamise taotlusi ainult kolmele Euroopa standardiorganisatsioonile (ega võimalda komisjonil saata taotlusi teistele organisatsioonidele, kes saaksid standardi koostada kiiremini).

Teine väljakutse on tagada sidusrühmade tasakaalustatud osalemine. Hoolimata mõningatest edusammudest on osalemisel endiselt takistusi, samuti puuduvad vahendid ja stiimulid, et edendada ELi VKEd, idufirmade, kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondade osalemist. Alaesindatud organisatsioonidel puudub sageli

teadlikkus, oskused ja suutlikkus olla tõhusalt kaasatud nii Euroopa standardiorganisatsioonide kui ka riiklike standardiorganisatsioonide töösse. See on eriti terav probleem keerukates tehnilistes valdkondades, nagu andmehaldus või keskkonnamärgised, kus standardite järgimine nõuab eriteadmisi.

Kohtupraktika kinnitab, et harmoneeritud standardid on osa ELi õigusest ning nende suhtes kehtivad läbipaistvuse ja juurdepääsetavuse põhimõtted. Nõuded, mis praeguse raamistikuga on standarditele juurdepääsu soodustamiseks ja lihtsustamiseks ette nähtud, on ebapiisavad. Kättesaadavuse ja juurdepääsetavuse tagamine – eelkõige avaliku sektori asutustele ja VKEdele – on seega õigusnormide järgimise ja ausa konkurentsi küsimus. Kuigi EL on traditsiooniliselt olnud rahvusvahelises standardimistegevuses põhitegija, on ka teised riigid ja piirkonnad muutunud üha jõulisemaks ning kasutavad standardeid, et anda oma tööstusele konkurentsieelis. Selleks et säilitada ELi võime kaitsta oma väärtusi ja huve ning konkurentsivõimet, on vaja tugevdada ELi rolli ülemaailmse standardite kehtestajana. Selleks on vaja tulevikukindlat ELi standardite raamistikku, mis on käesoleva algatuse eesmärk.

ELi meetmete alus (õiguslik alus ja subsidiaarsuse kontroll)

See algatus kuulub poliitikavaldkonda, kus ELil on liikmesriikidega jagatud pädevus. Meetme õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114.

Ühtsetel Euroopa standarditel, eelkõige harmoneeritud standarditel, on ühtse turu toimimises väga oluline roll. Euroopa standardid asendavad riiklike standardeid, mis võivad omavahel vastuollu minna ja luua ühtsele turule tehnilisi tõkkeid. Euroopa standardid lihtsustavad kaupade ja teenustega kauplemist ühtsel turul ning toetavad ELi konkurentsivõimet ülemaailmsel tasandil. Kuna standardite individuaalne ühtlustamine oleks liikmesriikidele kulukas ja keerukas, on kooskõlastatud ELi meetmed praktiline vajadus.

B. Eesmärgid ja poliitikavariandid

Käesoleva algatuse **üldeesmärgid** on järgmised: i) edendada ELi ettevõtete konkurentsivõimet; ii) stimuleerida majanduskasvu ja innovatsiooni; iii) tugevdada ühtset turgu ning iv) suurendada Euroopa tehnoloogilist sõltumatust. **Konkreetsed eesmärgid** on järgmised: i) kiirendada ja lihtsustada standardite väljatöötamist; ii) parandada kaasatust ja sidusrühmade tasakaalustatud esindatust; iii) parandada juurdepääsu standarditele ning iv) tugevdada ELi rolli ja mõju rahvusvahelises standardimises.

Lähtestsenaarium on säilitada praegune raamistik, võttes arvesse tööd, mida komisjon ja Euroopa standardiorganisatsioonid praegu standardite koostamise protsesside parandamiseks teevad.

Määrusesse kaalutakse **muudatuste** tegemist, mille eesmärk koos määruse I lisas esitatud Euroopa standardiorganisatsioonide loetelu (regulaarse) läbivaatamisega on kiirendada standardite väljatöötamist ja parandada kaasatust, näiteks lihtsustada standardimisprotsesse, kehtestada selged tähtajad menetlusetappidele, parandada järelevalvet ja peamisi tulemusnäitajaid, toetada erinevate sidusrühmade (eelkõige idufirmade, VKEde, väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate, kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondade) osalemist, võtta meetmeid digiülemineku toetamiseks ning tõhustada standardimisvajaduste kavandamist ja prognoosimist (teha seda tehnoloogia olulusringi varasemas etapis).

Uuritakse täiendavaid **variante**, et muuta harmoneeritud standardite ja spetsifikatsioonide saamine paindlikumaks, näiteks võimaldada standardihankeid, olemasolevate standardite ja spetsifikatsioonide valimist (laiendada praegust võimalust määrata tehnilised spetsifikatsioonid kindlaks üksnes avalike hangete kaudu ja IKT valdkonnas) või nende väljatöötamist ettevõttes endas. Kaalutakse ka avatud lähtekoodiga rakenduslahendusi. Need variandid võivad täiendada praegust harmoneeritud standardite ja tehniliste kirjelduste saamise korda või tulla selle asemele. Tagamaks, et neid variante saab tõhusalt rakendada, võetakse läbivaatamise käigus arvesse juhtimis- ja järelevalvevajadusi.

Selleks et saavutada juurdepääsu parandamise eesmärk, kaalutakse võimalusi teha harmoneeritud standardite õiguslikult asjakohane sisu vabalt kättesaadavaks.

Kõigi variantide puhul seatakse esikohale lihtsustamine ja halduskoormuse vähendamine. Samuti pööratakse tähelepanu sellele, et standardid oleksid ELi VKEdele, idufirmadele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele kättesaadavad, et need vastaksid nende vajadustele, suurendaksid nende konkurentsivõimet ja võimaldaksid neil tõhusalt otsuste tegemise protsessis osaleda.

C. Tõenäoline mõju

Käesoleva algatuse mõju hinnatakse üksikasjalikumalt mõjuhinnangu käigus ja seda võrreldakse lähtestsenaariumiga. Määruse muudatused peaksid lihtsustama ja kiirendama protsesse, tõhustama digitehnoloogia kasutamist standardite väljatöötamise protsessis, kõrvaldama tõkked, mis takistavad kõigi sidusrühmade (eelkõige idufirmade, VKEde, väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate, kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondade) tasakaalustatud osalemist, ning parandama juurdepääsu harmoneeritud standardite õiguslikult asjakohasele sisule. Suurem paindlikkus harmoneeritud standardite ja

spetsifikatsioonide saamiseks võimaldab komisjonil sõltuvalt tehnoloogia liigist ning poliitilistest ja turuvajadustest valida optimaalse standardite väljatöötamise viisi kiiruse ja kaasatuse seisukohast. See peaks aitama vältida olukordi, kus ettevõtjatele tekivad harmoneeritud standardite hilinenud kättesaadavuse tõttu lisakulud. Lisaks peaks tugevdatud juhtimine parandama ELi rolli ülemaailmse standardite kehtestajana. Kiirema ja kaasavama standardimisprotsessiga vastab raamistik paremini innovatsioonile ja sidusrühmade vajadustele ning pakub harmoneeritud standardeid, mis toetavad õigeaegselt ELi poliitilisi ja seadusandlikke prioriteete. Samuti suurendab see ELi mõju rahvusvahelises standardimises ja toetab seeläbi ELi ettevõtjate, sealhulgas idufirmade, VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ülemaailmset konkurentsivõimet. Harmoneeritud standardite õigeaegne kättesaadavus tugevdab ka ühtset turgu ja tagab ettevõtjatele suurema õiguskindluse. Eri poliitikavariantidega seotud kulusid ja eeliseid uuritakse ning need esitatakse võimaluse korral arvuliselt. Arvestades käesoleva algatuse lihtsustamisaspekti, pööratakse suurt tähelepanu sellele, et leida viisid, kuidas koormust vähendada. Lisaks analüüsitakse iga võimaluse puhul VKEde ja konkurentsivõime aspekte, et vähendada standardimisprotsessist VKEdele tekkivaid kulusid ja lihtsustada nende protsessis osalemist. Mõlemad aspektid on praegu VKEde jaoks problemaatilised. Sellel algatusel on ka sotsiaalne mõju, sest parendatakse standardimisprotsesse ja -tulemusi, mis on aluseks peamistele tooteid käsitlevatele õigusaktidele, millega tagatakse toodete ohutus ühtsel turul. Mõjuhinnangus uuritakse, kuidas kavandatud läbivaatamine saab toetada ELi rohe- ja digipöörde ning vastupidavuse eesmärgi. See algatus aitab kõige tõenäolisemalt kaasa ÜRO kestliku arengu 9. eesmärgi (tööstus, innovatsioon ja taristu) ja 16. eesmärgi (rahu, õigus ja tugevad institutsioonid) saavutamisele, mõjutades majandusarengut ja poliitilist kaasatust.
D. Parema õigusloome vahendid
Mõjuhinnang
Tehakse mõjuhinnang, et toetada käesoleva algatuse ettevalmistamist ja komisjoni otsust standardimismääruse läbivaatamise kohta. Mõjuhinnanguga seotud töö toetamiseks tellitakse uuring, mis tugineb määruse hiljutisele hindamisele.
Konsulterimisstrateegia
Konsulterimisprotsessi eesmärk on koguda kokku kõik asjakohased tõendid ja eksperditeadmised standardimismääruse läbivaatamise peamiste probleemide ja võimaluste, samuti kaalutavate poliitikavariantide ja nende mõju kohta. 2025. aasta kolmandas kvartalis algatatakse käesolevast tagasisidekorjest eraldi avalik konsultatsioon, mis on kättesaadav portaalis „Avaldage arvamust!“. Küsimustik tõlgitakse kõigisse 24 ELi ametlikku keelde ja sellele võib vastata ükskõik millises neist keeltest. Kokkuvõtte avaldatakse kaheksa nädalat pärast avaliku konsultatsiooni lõppu. Samuti on kavas korraldada sihtkonsultatsioonid uuringute, küsitluste ja seminaride vormis. Sidusrühmade panuse saamiseks konsulteeritakse ka seotud eksperdirühmadega, nagu Euroopa standardimise kõrgetasemeline foorum ja IKT standardimist käsitlev sidusrühmade platvorm. Viiakse läbi teostatavuse kontroll, et küsida praktikutelt teavet selle kohta, kuidas standardite kehtestamise protsesse lihtsustada ja paremaks muuta.
Miks me selle konsultatsioon korraldame?
Konsultatsiooni eesmärk on koguda kokku asjakohased tõendid ja eksperditeadmised standardimismääruse läbivaatamise peamiste probleemide ja võimaluste, samuti kaalutavate poliitikavariantide ja nende mõju kohta.
Sihtrühm
Peamised sidusrühmad, kellega konsulteeritakse, on ettevõtjad (sh VKEd, väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja idufirmad), kodanikuühiskond, keskkonna-, tarbija- ja töötajate huve esindavad organisatsioonid, akadeemilised ringkonnad, avaliku sektori asutused, Euroopa standardiorganisatsioonid, riiklikud standardiasutused ja laiem eksperdikogukond. Erilist tähelepanu pööratakse organisatsioonidele, mis on standardite kehtestamise protsessides alaesindatud, näiteks idufirmad.